

فهرست مطالب

۸	پیشگفتار	Shiraz-Beethoven.ir
۱۰	مقدمه	
۱۳	فصل اول: موقعیت و پیشینه‌ی تاریخی هورامان	
۱۳	جغرافیا	
۱۳	پیشینه	
۱۵	زبان	
۱۷	فصل دوم: مفاهیم آوازهای هورامان	
۱۷	سیارچه‌مانه	
۱۸	ده‌ره‌یی (ده‌ره‌یانه)	
۱۹	شیتخانه - سوژ	
۱۹	گوشی	
۲۰	آوازهای مراسم عروسی	
۲۰	یاران یاران	
۲۰	گه‌پان	
۲۰	چه‌پله	
۲۰	بو‌تور بو‌تور	
۲۱	رستم و سهراب	
۲۱	نماد در موسیقی هورامان	

۲۳ فصل سوم: ویژگی‌های متن و ملودی در موسیقی هورامان
۲۳ ویژگی‌های ملودی
۲۷ فیکورهای خاتمه
۲۸ فاصله‌ی ساختاری
۳۰ فرم
۳۱ تغییر اصوات
۳۱ متر (وزن)
۳۲ رابطه‌ی متن و موسیقی
۳۵ نتیجه‌گیری
۳۶ رابطه‌ی موسیقی هورامان با دیگر مناطق کردستان
۳۹ فصل چهارم: شعرها و آوانویسی‌ها
۱۶۹ کتابنامه
۱۷۱ پیوست‌ها
۱۷۲ تصویر ۱. گوشه‌ی
۱۷۲ تصویر ۲. چه‌پله
۱۷۳ تصویر ۳. نمایی از روستای هورامان تخت
۱۷۴ نقشه‌ی ۱. موقعیت جغرافیایی هورامان
۱۷۵ نقشه‌ی ۲. استان جبال و گیلان و مازندران
۱۷۶ Summery

Shiraz-Beethoven.ir

فصل دوم

مفاهیم آوازهای هورامان

ملودی‌های رایج در موسیقی هورامان هر یک به مراسم و شرایط خاصی تعلق دارند. مفاهیم متفاوت آوازه‌ها علاوه بر این که تعلق آن‌ها را به مراسم و شرایط مختلف نشان می‌دهد، گویای مدون بودن موسیقی هورامان نیز هست. این مفاهیم بدین قرارند:

سیاوچه‌مانه (Siāwčamāna)

سیاوچه‌مانه مهم‌ترین آواز در موسیقی هورامان است. این آواز در نزد مردم هورامان جایگاه والایی دارد و آن را از کهن‌ترین میراث فرهنگی خویش محسوب می‌کنند.

سیاوچه‌مانه ترکیب دو واژه‌ی "سیاو" و "چه‌م" و پسوند "انه" است. "سیاو" به همان معنای "سیاه" در زبان فارسی است و "چه‌م" معنای گوناگونی از جمله چشم، رودخانه، بیشه‌ی کنار رودخانه، خم و خمیده دارد.^۱ اگر پاره‌ی دوم واژه‌ی سیاوچه‌مانه را "چه‌مان" به‌اضافه‌ی "ه" نسبت در نظر بگیریم؛ "خم شدن" معنا می‌دهد. بنابراین عنوان این آواز را می‌توان چشم سیاه یا رودخانه‌ی سیاه معنی کرد. رابطه‌ی عنوان سیاوچه‌مانه با آواز به‌درستی معلوم نیست. مضمون متن آن معمولاً وصف طبیعت و غم هجران و فراق است. سیاوچه‌مانه دارای متر آزاد است و می‌تواند در مراسم یا شرایط گوناگون اجرا شود.

در مورد واژه‌ی سیاوچه‌مانه و خاستگاه آن نظرات متفاوتی بیان شده است: سیاوچه‌مانه را جامه‌ی سیاه معنی کرده‌اند. یعنی پاره‌ی دوم آن را "چه‌مان" به‌اضافه‌ی "ه" نسبت فرض کرده‌اند و همان معنای "جامه" در زبان فارسی را از آن استنباط کرده‌اند.^۲ شفیع کیمنه‌ای وجه تسمیه‌ی سیاوچه‌مانه را چنین نقل می‌کند:^۳

۱. شرقکندی، عبدالرحمن. همان. ص ۲۱۹ و ۴۵۲.

۲. حه‌مه‌باقی، محمدمهد. میزوی موسیقی کوزردی. نیران، شهرکرد، مؤلف، ۱۳۷۵، ص ۷۵.

۳. نقل به مفهوم از گفت‌وگوی نگارنده با شفیع خالدی کیمنه‌ای در تابستان ۱۳۷۷.

Shiraz-Beethoven.ir

(۱۸) کهواخامهن

۱. کهواخامهنی خال شیرینی و ناسکولّه‌ی نازهنینی

[زولفور شه‌و ره‌یخانه‌ن گیانی شه‌ریله‌گه‌لی پوشینی (ۆ)]

۲. ئینجا ناره‌زووی نازیز هوهمل‌به‌رز وه‌نهم سهر داوه (وی)

ئینجان‌ه هه‌ردی ده‌روون نازیز ئاهیری وه‌رداوه (وی)^۱

۳. کهواخامهنی خال شیرینی و ناسکولّه‌ی نازهنینی

سوپی مالتانی بارئه‌کا گیانی دوو سوئ بوت نه‌که‌م شینی وی

زولفور شه‌و ره‌یخانه‌ن گیانی شه‌ریله‌گه‌لی پوشینی (ۆ)

۴. توخوا ناره‌زووی نازیز هومنی وه‌نهم سهر داوه

توخوا له‌هه‌ردی ده‌روون ئاهو نازیز ئاهیر وه‌رداوه (وی)

۵. ئینجا تو‌ده‌سه‌ی ئاهیر هوخوا‌خانم مه‌نیه‌پی مه‌وه

ئینجا بازه‌با سوچوو هو نازیز سو تو ویمه‌وه

۶. ئینجا من^۲ ژنه‌فتم دووربا یو هو له‌یل زووکامه‌شهن (ی)

توخوا دشوار بالایی یار نازیز نه‌و نه‌مامه‌شهن (ی)

۷. توخوا هه‌ناره‌که‌ی دل نازیز پر له‌دانه‌ی ئیش (ه)

ئینجا پیشیای کووره‌ی هوخانم ده‌روونی پر ئیش^۳ (ه)

۸. توخوا به‌تیزی^۴ موژگان هو نازار سوراخه‌ش که‌رو

[توخوا وه‌گه‌رمی نیشان هو نازیز ده‌ماخه‌ش ده‌رو]

۱. این بیت از سید عبدالرحیم معدومی است. دیوان شعر، ص ۶۲.

۲. ابیات ۶ و ۷ و ۸ به سید عبدالرحیم معدومی تعلق دارند و مقابله‌ی آن‌ها براساس دیوان وی، گردآوری ملاکریم مدرس، ص ۲۴۴ به ترتیب زیر است:

۳. نارعه شق ویش

۴. مه‌وه‌ا